

Sygn. akt I C 758/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2020 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Jacek Głowacz

Protokolant: st. sekr. sąd. Wojciech Charciarek

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2020 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko E. D.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1) uznaje za bezskuteczną w stosunku do M. B. umowę darowizny udziału wynoszącego łącznie 7/12 (siedem dwunastych) części w prawie współwłasności nieruchomości położonej przy ul. (...) w Ł., dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartą w dniu 18 sierpnia 2011 r. przed notariuszem w Ł. J. K. (rep. A nr 5112/2011) pomiędzy L. D. i M. D. jako darczyńcami a E. D. jako obdarowaną – w celu ochrony wiarygodności przysługującej wierzycielowi M. B. przeciwko dłużnikom solidarnym L. D. i M. D. stwierdzonej w pkt. 1 (pierwszym) prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 5 marca 2015 r. wydanego w sprawie o sygn. akt II C 1104/11 i obejmującej obowiązek zapłaty kwot:

a) 59.498,46 zł z odsetkami ustawowymi w zakresie kwoty 54.742,16 zł od dnia 3 września 2011 r. do dnia zapłaty i w zakresie kwoty 5.950 zł od dnia 14 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty;

b) 7.893 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

2) zasądza od E. D. na rzecz M. B. kwotę 7.217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 758/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 sierpnia 2016 r. powód M. B. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy darowizny udziału wynoszącego łącznie 7/12 części we współwłasności nieruchomości położonej przy ul. (...) w Ł. (...) zawartej w dniu 18 sierpnia 2011 r. przez dłużników L. D. i M. D. z pozwaną E. D. z pokrzywdzeniem powoda. Powodowi przysługuje bowiem przeciwko dłużnikom wiarygodność w wysokości 56.498,46 zł tytułem odszkodowania stwierdzonej prawomocnym wyrokiem tutejszego Sądu z dnia 5 marca 2015 r. w sprawie o sygn. akt II C 1104/11. Roszczenie przeciwko dłużnikom wynikało z umowy o dzieło zawartej z powodem, od której to umowy powód odstąpił w związku z wadliwie wykonaną instalacją grzewczą. /pozew- k. 2-9/

W odpowiedzi na pozew pozwana E. D. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Wskazała, że nie działała z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli dłużników L. D. i M. D., nigdy też nie wiązała rozporządzenia majątkiem z działalnością przez nich prowadzoną. Zawarcie umowy darowizny miało związek ze złym stanem zdrowia

L. D. i zamiarem uregulowania przez niego spraw majątkowych. Umowa o dzieło zawarta przez dłużników z powodem była zrealizowana, a to powód nie uścił na ich rzecz pełnego wynagrodzenia. Ponadto, kwestionowana umowa darowizny została zawarta zanim dłużnicy dowiedzieli się o odstąpieniu przez powoda od umowy o dzieło. /odpowiedź na pozew- k. 124-127/

W piśmie procesowym powód popierał powództwo. /pismo- k. 214-215/

W piśmie procesowym powód sprecyzował powództwo poprzez wskazanie, że skarga pauliańska zmierza do ochrony również roszczenia o zapłatę odsetek ustawowych i kosztów procesu zasądzonych na rzecz powoda od dłużników. /pismo- k. 259-263/

W piśmie procesowym pozwana powołała się dodatkowo na zaspokojenie wierzyciela na skutek dokonanego potrącenia. /pismo- k. 319-322/

W piśmie procesowym powód podniósł, że dłużnicy nigdy nie zwrócili się do niego o zwrot instalacji, a on sam korzysta z prawa zatrzymania rzeczy do czasu uzyskania świadczenia wzajemnego. /pismo- k. 427-431/

W piśmie procesowym pozwana podtrzymała zarzut potrącenia oraz wskazała, że powód odstępując od umowy o dzieło zawartej z dłużnikami stał się posiadaczem instalacji w złej wierze. Sprecyzowała, że do potrącenia przedstawiana jest wierzytelność w kwocie 144.056 zł z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z będącej własnością L. D. i M. D. pompy ciepła i materiałów. Powód nie jest posiadaczem urządzeń w dobrej wierze. /pismo- k. 433-434/

W piśmie procesowym powód wskazał na niedopuszczalność zarzutu przedawnienia z uwagi na brak wzajemności wierzytelności przedstawionej do potrącenia. E. D., która posiada rzekomą wierzytelność w stosunku do powoda nie jest dłużnikiem powoda, a jedynie osobą trzecią. Powód zgłosił także zarzut przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z pompy ciepła i instalacji grzewczej jako roszczenia związanego z prowadzeniem przez dłużników działalności gospodarczej. /pismo- k. 476-481/

W piśmie procesowym pozwana sprecyzowała zarzut potrącenia wskazując, że na zgłoszoną do potrącenia w dniu 28 lipca 2017 r. kwotę 144.056 składają się kwoty:

- 94.496 zł tytułem odszkodowania za spadek wartości pompy ciepła z materiałami drobnymi i pomocniczymi oraz instalacją grzewczą (obejmującą także zespół czynności faktycznych i technicznych niezbędnych dla uruchomienia systemu pompy ciepła i praca wydatkowana dla wykonania i uruchomienia systemu grzewczego; należność została wyliczona za okres 3 lat wstecz licząc od daty złożenia oświadczenia o potrąceniu, tj. za okres od dnia 28 lipca 2014 r. do dnia 28 lipca 2017 r.);

- 49.560 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z pompy ciepła z materiałami drobnymi i pomocniczymi oraz instalacją grzewczą; należność została wyliczona za okres 3 lat wstecz licząc od daty złożenia oświadczenia o potrąceniu, tj. za okres od dnia 28 lipca 2014 r. do dnia 28 lipca 2017 r.

Pozwana wskazała również, że zgłoszone roszczenia nie uległy przedawnieniu nawet przyjmując, iż termin przedawnienia wynosi 3 lata (dla roszczeń dłużników związanych z ich działalnością gospodarczą). /pismo- k. 589-590/

W piśmie procesowym pozwana zgłosiła kolejny zarzut potrącenia, zgłaszając do potrącenia kwotę 49.560 zł w związku z przysługującą jej wierzytelnością z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z będącej własnością L. D. i M. D. pompy ciepła z materiałami drobnymi i pomocniczymi oraz instalacją grzewczą. Wniosła o zwolnienie jej od zadośćuczynienia roszczeniu powoda z uwagi na zaspokojenie go na skutek dokonanego potrącenia. /pismo- k. 607-609/

Na terminie rozprawy poprzedzającym jej zamknięcie strony popierały zaprezentowane stanowiska. /protokół- k. 647/

Sąd ustalił:

E. D. pozostaje w związku małżeńskim z L. D.. M. D. jest synem E. i L. D.. /bezsporne/

W dniu 10 listopada 1999 r. L. i E. D. zawarli umowę majątkową małżeńską ustanawiając rozdzielność majątkową. Podział majątku wspólnego nie został przeprowadzony. /bezsporne; wypis aktu notarialnego- k. 128v/

W dniu 4 sierpnia 2008 r. M. B. zawarł ze współnikami spółki cywilnej (...) s.c. (...) umowę o wykonanie źródła ciepła w postaci pompy ciepła.

Dostarczona powodowi pompa ciepła była pompą nową. Wykonane prace obejmowały m.in. realizację odwiertów studziennych, węzła ciepła i chłodu, połączenie instalacji rurami i zaworami oraz wykonanie instalacji wewnętrznych w budynku. Powód zdecydował o zmianie systemu ogrzewania na I piętrze, czego efektem był montaż 8 klimakonwektorów. Strony umowy o ustaliły, że powód sam wykona prace na piętrze, w tym przewiercenia i otwory w ścianach, ponieważ z zawodu jest stolarzem. Został dokonany odbiór wewnętrzny instalacji. Powód następnie kwestionował stan pompy oraz wskazywał, że wykonane przez niego prace mają wyższą wartość.

W stosunku do powoda nie było możliwe zastosowanie rabatu w kwocie 6.000 zł z uwagi na to, że nie pokrył on wartości wszystkich wykonanych prac. Możliwe było jedynie udzielenie rabatu w kwocie 2.500 zł z tytułu nawierceń w ścianach wykonanych przez samego powoda. /odpis oferty- k. 81, 146, 335; odpis umowy- k. 336; umowa- k. 8 zał. akt II C 1104/11; przesłuchanie powoda- k. 395; zeznania L. D.- k. 512; zeznania M. D.- k. 513-514/

W dniu 15 stycznia 2010 r. M. D. sporządził rozliczenie końcowe, w którym wskazał, że to powód winien uiścić na rzecz wykonawców instalacji kwotę 14.342 zł. /odpis rozliczenie- k. 339/

W piśmie z dnia 20 października 2010 r. powód wezwał dłużników do dokończenia montażu instalacji grzewczej w terminie 30 dni informując, że bezskuteczny upływ terminu zostanie poczytany jako odstąpienie od umowy. /bezsporne; kopia pisma- k. 28/

W piśmie z dnia 26 lipca 2011 r. powód wezwał dłużników do dokończenia montażu instalacji oraz usunięcia awarii z dnia 24 lipca 2011 r. /kopia pisma- k. 29/

W piśmie z dnia 17 sierpnia 2011 r. powód odstąpił od umowy z dnia 4 sierpnia 2008 r. /kopia pisma- k. 30-33, 71-74, 135-138/

W piśmie z dnia 10 września 2011 r. dłużnicy poinformowali powoda, że umowa została w całości zrealizowana, a okres gwarancyjny został zakończony z wyjątkiem instalacji klimakonwektorów, której dokonał sam powód. /kopia pisma- k. 82, 139/

L. D. cierpi na choroby serca i nadciśnienie tętnicze. W okresie od dnia 4 do dnia 5 kwietnia oraz od dnia 19 do dnia 22 kwietnia 2011 r. L. D. przebywał w szpitalu, gdzie został poddany badaniom, a następnie zabiegowi ablacji podłoża arytmii (w trakcie zabiegu wystąpił przemijający całkowity blok przedsionkowo-komorowy). /kopia dokumentacji medycznej- k. 83-88, 180-182/

W tym okresie w skład majątku pozwanej wchodził udział w prawie współwłasności nieruchomości położonej przy ul. (...) w Ł. wynoszący 8/12. Pozostałymi współwłaścicielami byli L. D. w 2/12 części, M. D. w 1/12 części oraz D. D. w 1/12 części.

Na podstawie umowy darowizny z dnia 18 sierpnia 2011 r. L. D. i M. D. przenieśli udziały we współwłasności nieruchomości wynoszące łącznie 7/12 części na E. D..

Aktualnie w księdze wieczystej nieruchomości jako współwłaścicielki ujawnione są E. D. (w 11/12 części) i D. Z. (w 1/12 części). /odpis zupełny z k.w.- k. 13-27, 357-371; wypis aktu notarialnego- k. 128-129; kopia wypisu aktu notarialnego-

k. 130-134; zeznania D. Z.- k. 275-276; zeznania A. Z.- k. 276-277; zeznania M. D.- k. 278-280; zeznania L. D.- k. 280-282; przesłuchanie powoda- k. 395; przesłuchanie pozwanej- k. 395-396/

L. D. i M. D. jeszcze przed zawarciem umowy darowizny nie regulowali części zobowiązań wobec wierzycieli, w tym zobowiązań związanych z prowadzoną przez nich w ramach spółki cywilnej działalnością gospodarczą.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia M. K. prowadził przeciwko L. D. postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt Km 3/14 (wszczęte na wniosek ZUS I Oddziału w Ł.) zmierzające do wyegzekwowania należności z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie zdrowotne (za lata 2010-2011). /tytuły wykonawcze- k. 6-8 zał. akt Km 3/14/

Ten sam Komornik prowadził przeciwko L. D. postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt Km 2014/14 (wszczęte na wniosek Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego Łódź-Bałuty) zmierzające do wyegzekwowania należności z tytułu zaległości podatkowych i abonamentu dotyczące lat 2009-2014. /tytuły wykonawcze- k. 5 zał. akt Km 2014/14/

W prawomocnym nakazie zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym w dniu 12 września 2011 r. przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie o sygn. akt XIII GNc 4377/11 zasądzono od dłużników na rzecz wierzyciela (...) sp. z o.o. w Ł. kwotę 58.505, 43 zł z odsetkami ustawowymi od wskazanych części należności naliczanych w okresie od maja 2010 r. do marca 2011 r., a więc przed zawarciem umowy darowizny.

Należności wobec spółki (...) zostały uznane w dniu 18 maja 2011 r. przez M. D. reprezentującego także współnika spółki cywilnej (...). /kopia tytułu wykonawczego z akt postępowania egzekucyjnego- k. 301-307; odpis uznania długu- k. 44-46 zał. akt II C 1433/16/

Prawomocnym wyrokiem z dnia 15 lutego 2017 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II C 1433/16 Sąd Okręgowy w Łodzi uwzględnił w całości powództwo (...) sp. z o.o. przeciwko E. D. o uznanie za bezskuteczną umowy darowizny udziałów wynoszących łącznie 7/12 części zawartą między L. D. i M. D. a E. D.. /wyrok- k. 166 zał. akt II C 1433/16/

W dniu 6 grudnia 2011 r. powód wytoczył powództwo przeciwko L. D. i M. D. domagając się zwrotu zapłaconej ceny oraz kosztów naprawy instalacji, zakupu przełączników i termostatów oraz wiercenia dodatkowej studni – za jednoczesnym zwrotem zainstalowanej u niego pompy. /kopia pozwu- k. 75-80, 140-145; pozew- k. 2-7 zał. akt II C 1104/11/

Wyrokiem z dnia 5 marca 2015 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II C 1104/11 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi – w pkt. 1 – zasądził solidarnie od L. D. i M. D. na rzecz M. B. kwotę 59.498,46 zł z odsetkami ustawowymi w zakresie kwoty 54.742,16 zł od dnia 3 września 2011 r. i w zakresie kwoty 5.950 zł od dnia 14 kwietnia 2012 r. oraz kwotę 7.893 zł tytułem kosztów procesu. Powództwo w pozostałej części zostało oddalone.

Sąd I Instancji stwierdził w uzasadnieniu wyroku, że pozwani nieprawidłowo wykonali umowę o dzieło i doszło do skutecznego odstąpienia od umowy przez powoda. Konsekwencją odstąpienia od umowy jest upadek stosunku zobowiązaniowego, a strony powinny zwrócić sobie świadczenia. Pozwani L. D. i M. D. w toku procesu nie zgłosili żądania zwrotu pompy ciepła, tym niemniej taki obowiązek powoda wynika z wzajemnego charakteru umowy oraz z przepisów ustawy.

Apelacja pozwanych od powyższego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 marca 2016 r. wydanym w sprawie o sygn. akt III Ca 1820/15. Sąd Okręgowy zasądził również solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2017 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II CSK 577/16 SN odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanych L. D. i M. D.. /kopie odpisów wyroków- k. 10-11; kopia odpisu uzasadnienia- k. 34-50, 89-121, 147-179; wyroki i uzasadnienia- k. 439-472 zał. akt II C 1104/11; kopia odpisu postanowienia- k. 295-296, k. 666-667 zał. akt II C 1104/11; zeznania M. D.- k. 514-515/

Powód złożył wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikom L. D. i M. D.. Postępowanie egzekucyjne prowadzi Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi J. B. w sprawie o sygn. akt Km 527/16. W toku postępowania egzekucyjnego w dniu 22 lipca 2016 r. przeprowadzono czynności terenowe, w ramach których Komornik rozmawiał z M. D. na terenie nieruchomości przy ul. (...). Podczas rozmowy M. D. podał m.in., że nie pracuje i pozostaje na utrzymaniu rodziny, natomiast L. D. utrzymuje się z emerytury. Dłużnicy zamieszkują na nieruchomości należącej do E. D. i D. D., nie posiadają majątku ruchomego. /kopia informacji o stanie egzekucji- k. 12; zestawienie zaległości M. D.- k. 264; informacja o postępowaniach egzekucyjnych- k. 300; kopia odpisu nakazu i postanowienia- k. 301-307/

Postępowanie egzekucyjne było kontynuowane przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi M. K. w sprawie o sygn. akt Km 599/17 zostało umorzone postanowieniem z dnia 27 czerwca 2018 r. na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. /odpisy informacji w sprawie wysłuchania dłużników- k. 482-483; odpis postanowienia- k. 484/

W piśmie z dnia 27 lipca 2017 r. L. D. i M. D. wezwali powoda M. B. do zapłaty na ich rzecz solidarnie kwoty 144.056 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z będącej ich własnością pompy ciepła oraz materiałów drobnych i pomocniczych. /odpis pisma- k. 323/

W dniu 28 lipca 2017 r. L. D. i M. D. zawarli z E. D. umowę cesji wierzytelności przysługującej cedentom w wysokości 144.056 zł w stosunku do M. B. – z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z będącej własnością cedentów pompy ciepła oraz materiałów drobnych i pomocniczych oraz instalacji grzewczej, a także odszkodowania z tytułu spadku wartości pompy ciepła oraz materiałów drobnych i pomocniczych. /odpis umowy- k. 325/

W piśmie z dnia 28 lipca 2017 r. L. D. i M. D. poinformowali powoda, że na podstawie umowy cesji wierzytelności dokonali przelewu wierzytelności na rzecz E. D..

Również w piśmie z dnia 28 lipca 2017 r. skierowanym do powoda M. B. pozwana E. D. oświadczyła, że dokonuje potrącenia wierzytelności nabytej dłużników z wierzytelnością powoda stwierdzoną wyrokiem z dnia 5 marca 2015 r. w sprawie o sygn. akt II C 1104/11 w łącznej kwocie 103.464,66 zł. Ponadto, wezwała powoda do zapłaty kwoty 40.591,34 zł tytułem nieumorzonej przez potrącenie kwoty należności. /odpisy pism- k. 324, 326; przesłuchanie pozwanej- k. 395/

W piśmie z dnia 15 lipca 2020 r. L. D. i M. D. wezwali powoda do zapłaty na ich rzecz solidarnie kwoty 49.560 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z będącej ich własnością pompy ciepła z materiałami drobnymi i pomocniczymi oraz z instalacji grzewczej w okresie od ostatniego zgłoszenia zapłaty wynagrodzenia. /odpis pisma- k. 610/

W dniu 16 lipca 2020 r. L. D. i M. D. zawarli z E. D. umowę cesji, na podstawie której przenieśli na nią wierzytelność o zapłatę kwoty 49.560 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z pompy ciepła z materiałami drobnymi i pomocniczymi oraz z instalacji grzewczej. /odpis umowy- k. 619/

W piśmie z dnia 16 lipca 2020 r. L. D. i M. D. poinformowali powoda, że dokonali przelewu przysługującej im wierzytelności na E. D.. /odpis pisma- k. 613/

W piśmie z dnia 16 lipca 2020 r. E. D. poinformowała powoda, że dokonuje potrącenia wierzytelności w kwocie 49.560 zł z wierzytelnością powoda względem L. D. i M. D. w kwocie 12.366, 90 zł. Jednocześnie pozwana wezwała powoda do zapłaty na jej rzecz kwoty 37.193, 11 zł. /odpis pisma- k. 616/

Powód nadal korzysta z instalacji grzewczej wykonanej przez L. D. i M. D.. /bezsporne; zeznania powoda- k. 395/

Dokonując oceny zgromadzonych dowodów stwierdzić należy, że Sąd podziela stanowisko pozwanej, zgodnie z którym dłużnikom L. D. i M. D. przysługiwało uprawnienie do zwrotu świadczeń zrealizowanych na podstawie umowy o dzieło,

od której odstąpił powód. Pozwala to na uznanie, że co do zasady usprawiedliwione byłoby również żądanie zapłaty przez dłużników – a po zawarciu umów cesji przez pozwaną – zapłaty za bezumowne korzystanie przez powoda z instalacji ciepłej nadal eksploatowanej przez powoda.

Niezależnie jednak od tego, że w procesie pauliańskim generalnie nie jest możliwe powołanie się na zarzut potrącenia ze skutkiem zadośćuczynienia roszczeniu osoby trzeciej na podstawie art. 533 k.c. (m.in. z uwagi na brak wzajemności wierzycelności oraz jednorodzaowości świadczeń), przeszkodą do uwzględnienia zarzutu potrącenia były trudności dowodowe w wykazaniu wysokości wierzycelności z tytułu bezumownego korzystania przez powoda z instalacji grzewczej. Trudności te wynikały przede wszystkim z nieprzedstawienia przez pozwaną dokumentacji projektowej i powykonawczej, a także z wątpliwości co do metodologii wyliczenia wynagrodzenia, które skutkowały brakiem możliwości wyboru najbardziej adekwatnego wariantu rozliczenia.

Sąd ostatecznie pominął wszystkie opinie biegłego z zakresu urządzeń ciepłowniczych, lecz wynikało to przede wszystkim z braku możliwości dokonania skutecznego potrącenia wierzycelności, a nie z tego, że powoda nie obciąża obowiązek zapłaty wynagrodzenia. Precyzyjne ustalenie wysokości wynagrodzenia nie było zatem bezwzględnie konieczne dla rozstrzygnięcia sporu, choć wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego został dopuszczony celem uniknięcia zarzutu nierozpoznania istoty sprawy. W tym celu w dniu 14 sierpnia 2017 r. doszło do otwarcia rozprawy na nowo (k. 398). W toku dalszego postępowania dowodowego biegły sporządził kilka wersji wyceny uwzględniając tezy dowodowe pozwanej, jak i zarzuty i zastrzeżenia stron. Sąd dążąc do zakończenia postępowania w rozsądnym terminie zaniechał dalszego uzupełniania opinii i ocenił przedstawione już przez biegłego warianty wyliczeń.

W ocenie Sądu najbardziej merytorycznie uzasadnionym wariantem wyliczenia wynagrodzenia była opinia zasadnicza (k. 406-417). W świetle tej opinii wysokość wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z pompy ciepłej z osprzętem, materiałami pomocniczymi i instalacji grzewczych za okres 3 lat (od lutego 2015 r. do lutego 2018 r.) wynosi 141.181 zł i obejmuje m.in.: cenę nabycia urządzenia według cen rynkowych z lutego 2015 r., spadek wartości urządzenia w okresie od lutego 2015 r. do lutego 2018 r., utratę zysku, jaki właściciel mógłby osiągnąć sprzedając lub wynajmując urządzenie. Spadek wartości pompy ciepła z wyposażeniem od dnia 17 sierpnia 2011 r., tj. od dnia odstąpienia od umowy przez powoda, wynosi 18.500 zł. Ten wariant wyliczenia – z uwagi na brak dokumentacji projektowej i powykonawczej – uwzględnia nie tylko instalację (nowej) pompy ciepłej, ale także instalację c.o. stanowiącą część budynku. Okoliczność, że część instalacji c.o. stała się częścią budynku powoda nie oznacza bowiem, iż należy ją pominąć w strukturze wyceny. Montaż tej instalacji był bowiem częścią świadczenia dłużników na rzecz powoda w ramach umowy o dzieło stanowiącego pewną całość techniczną i organizacyjną. Jedynym wątpliwym elementem tej wersji wyceny było odwołanie się przez biegłego do wartości nowej pompy ciepłej, tym niemniej stosowna korekta mogła być dokonana poprzez zastosowanie odpowiedniego, przybliżonego współczynnika zużycia, albo – co biegły następnie sam uwzględnił – ceny urządzenia wynikającej z umowy stron z uwzględnieniem zużycia. Należy podkreślić, że uzupełnienia pierwszej opinii w tym kierunku nie domagała się żadna ze stron.

W kolejnych wersjach wyceny – sporządzanych z uwzględnieniem zastrzeżeń stron (k. 443-449, 489-490, 504-506, 534-537, 583-585) – biegły uwzględnił zużycie urządzenia (pompa ciepła została wyprodukowana w listopadzie 2007 r., a następnie została sprzedana w czerwcu 2008 r.), a także poczynił założenie, że możliwy jest jedynie zwrot pompy ciepła. Wówczas wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z pompy ciepła wynosi 12.262,17 zł. Spadek jej wartości w okresie od dnia 17 sierpnia 2011 r. do lutego 2018 r. wynosi 3.381,11 zł. Ten wariant wyliczenia nie uwzględnia instalacji c.o., ponieważ jej demontaż nie jest możliwy bez odłączenia jej od budynku. Jak już wskazano to założenie nie było uprawnione, skoro świadczenie dłużników obejmowało wykonanie i montaż także tej części instalacji. Okoliczność, że jej fizyczny zwrot jest w zasadzie niemożliwy nie oznacza, iż ta część instalacji nie powinna być uwzględniona w wyliczeniu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z całości instalacji.

Natomiast biegły co do zasady trafnie przyjmował, że spadek wartości systemu jest funkcją czasu i następuje niezależnie od tego, w czym władaniu pozostaje instalacja grzewcza.

W kolejnych wersjach wyceny biegły przyjął, że możliwe jest przedstawienie wyliczenia z wyróżnieniem zespołów urządzeń w ramach systemu grzewczego. System grzewczy (energetyki cieplnej) zrealizowany na nieruchomości powoda składa się bowiem z poszczególnych zespołów urządzeń. Niemniej jednak wyliczenia biegłego – przedstawione przede wszystkim na skutek zastrzeżeń pozwanej – nie dotyczyły wartości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z instalacji.

Biegły m.in. przyjął, że o odniesieniu do zespołu I (zespół pompy ciepła) jego wartość w lutym 2018 r. wynosiła 11.520,82 zł; wartość ta uwzględnia koszt montażu, uruchomienia i zysk, natomiast nie uwzględnia wartości hydroforu, zbiornika buforowego i wymiennika c.w. z uwagi na brak dokumentacji potwierdzającej ich dopuszczenie do obrotu.

Z kolei co do wartości zespołu II (studnie zasilająca i zrzutowa wyposażone w filtry i pompy głębinowe) biegły wskazał, że ostateczne oszacowanie wysokości wynagrodzenia w tym zakresie nie jest możliwe z uwagi na brak faktury wystawionej przez wykonawcę oraz brak ustalonej daty odbioru robót studniarskich. Należy jednak zauważyć, że istotą zarzutu potrącenia nie było uwzględnienie wartości urządzeń w ramach poszczególnych zespołów, lecz wynagrodzenia za korzystanie z nich.

W odniesieniu do zespołu III (instalacja grzewcza budynku z przyłączem do pompy ciepła w układzie budynku dwukondygnacyjnego) biegły również stwierdził, iż ostateczne oszacowanie wysokości wynagrodzenia w tym zakresie nie jest możliwe z uwagi na brak podania przez strony daty wykonania i odbioru instalacji; w związku z oświadczeniem powoda o uzyskaniu pozwolenia na użytkowanie budynku w styczniu 2010 r. możliwe jest określenie wartości zespołu III na luty 2018 r. – 9.946,14 zł. Analogicznie jednak jak w przypadku zespołu I i II istotą wyceny nie była wartość urządzeń w danym okresie, lecz wysokość wynagrodzenia za korzystanie z nich.

Biegły następnie sprecyzował, że możliwy był demontaż i zwrot części instalacji w postaci pompy studziennej, rozdzielnic, szaf sterowniczych i armatury ściennej. Ostateczne oszacowanie wysokości wynagrodzenia nie mogło jednak – zdaniem biegłego – dotyczyć urządzeń zespołu II i III, ponieważ studnie i instalacja c.o. stały się częścią nieruchomości powoda. Jak już wskazano, założenie to jako takie nie było uprawnione, skoro wykonanie całości instalacji (w tym w ramach zespołów urządzeń II i III) było przedmiotem umowy o dzieło, od której odstąpił powód, a nie dłużnicy. Stąd też wynagrodzenie za bezumowne korzystanie powinno być wyliczone z uwzględnieniem wszystkich zespołów urządzeń zrealizowanych przez dłużników, w tym urządzeń zamontowanych w budynku (np. w ścianach, podłogach).

W kolejnej wersji opinii biegły oszacował wartości zużycia zespołów I i III w okresie od dnia 18 sierpnia 2011 r. do dnia 28 lipca 2017 r.; wynosiły one dla poszczególnych zespołów: I – 6.004,65 zł, III – 3.859,10 zł. Tym niemniej same wartości zużycia zespołów – abstrahując od tego, że zużycie zespołów obciąża każdego jej właściciela lub posiadacza (jest funkcją czasu) – nie wskazują ile winno wynosić wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nich.

Ponieważ wnioski i zastrzeżenia pozwanej nie zmierzały do uzupełnienia opinii w merytorycznie uzasadnionym kierunku, a ponadto z uwagi na brak wzajemności wierzycelności przedstawionej do potrącenia przez pozwaną, Sąd postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 1 grudnia 2020 r. na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. pominął jej wnioski o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu instalacji c.o. lub dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z tego zakresu (k. 647). Zdaniem Sądu wnioski te zmierzały jedynie do przedłużenia postępowania, ponieważ miały służyć przede wszystkim udowodnieniu kolejnego (obejmującego dalszy okres – k. 607-609) zarzutu potrącenia wierzycelności powoda z wierzycelnościami przysługującymi – w świetle zawartych umów cesji – przeciwko powodowi.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 30 marca 2017 r. (k. 274) Sąd oddalił drugi z kolei wniosek pozwanej o odroczenie rozprawy. Pozwana wprawdzie przedstawiła zaświadczenie lekarskie, jednakże na terminie rozprawy stawili się wszyscy wezwani przez nią świadkowie, którzy poprzednio – na terminie rozprawy w dniu 12 stycznia 2017 r. – zostali skazani na grzywny za nieusprawiedliwione niestawiennictwo. Mając na względzie to, że dla każdego ze

świadców stawiennictwo na rozprawie sądowej wiąże się z niedogodnościami i utrudnia organizację dnia, a także z uwagi na wnioski świadków o uchylenie grzywien Sąd podjął decyzję o ich przesłuchaniu, a dopiero następnie o odroczeniu rozprawy. Dotyczyło to zwłaszcza świadka D. Z. oraz A. Z., którzy są zatrudnieni w sądownictwie. Sąd zrealizował w całości tezę dowodową określoną przez pozwaną i szczegółowo przesłuchał pozwanych będących członkami rodziny pozwanej, w tym dłużników L. D. i M. D.. Dopiero po przesłuchaniu świadków Sąd odroczył rozprawę i wyjaśnił pozwanej przyczyny przesłuchania świadków pouczając o możliwości złożenia przez nią wniosku o nadesłanie odpisu protokołu rozprawy. Pozwana nie złożyła zastrzeżenia co do decyzji o przesłuchaniu świadków, jak również nie wnosiła o nadesłanie odpisu protokołu. Należy nadmienić, że sam fakt złożenia zaświadczenia od lekarza sądowego nie może sankcjonować obstrukcji procesowej i nadużycia prawa procesowego (por. uchwała SN z dnia 11 grudnia 2013 r., III CZP 78/13, OSNC z 2014 r., nr 9, poz. 87), a do obstrukcji doszłoby, gdyby Sąd po raz drugi odroczył rozprawę bez przesłuchania świadków. Nie można również pominąć, iż na dalszym etapie postępowania – po otwarciu rozprawy na nowo i przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego – Sąd uwzględnił wnioski pozwanej o uzupełniające przesłuchanie najważniejszych świadków, tj. L. D. i M. D..

Dokonując oceny zeznań świadków L. D., M. D., D. Z. i A. Z., a także zeznań pozwanej stwierdzić należy, że nie mogły one zostać uwzględnione w części, tj. co do prezentowanej tezy, iż zawarcie umowy darowizny było podyktowane wyłącznie stanem zdrowia L. D. oraz faktem, że M. D. wstąpił w związek małżeński. Teza ta nie jest wiarygodna w kontekście całokształtu okoliczności sprawy, a zwłaszcza wobec faktu, że w tym okresie, tj. w sierpniu 2011 r. dłużnicy nie regulowali już szeregu obciążających ich zobowiązań. Brak jest przy tym dowodów na to, że dłużnikom przysługiwały roszczenia w stosunku do innych podmiotów, a w każdym razie, iż roszczenia te były dochodzone na drodze sądowej.

Nadto, jeżeli motywem zawarcia umowy darowizny dotyczącej udziału L. D. wynoszącego 6/12 części były wyłącznie obawy o jego pogarszający stan zdrowia oraz wola uregulowania jego spraw majątkowych, to w takiej sytuacji uzasadnione i celowe było w pierwszym rzędzie rozważenie dokonania innych czynności prawnych, w tym sporządzenia testamentu. Rozporządzenie udziałem w nieruchomości w drodze darowizny dotyczyło bowiem tylko jednego ze składników majątku osobistego dłużnika, wobec czego nie mogło stanowić o całościowym uregulowaniu jego spraw majątkowych.

Z kolei okoliczność, że M. D. ożenił się nie mogła mieć decydującego znaczenia dla zawarcia umowy darowizny obejmującej również przysługujący mu udział wynoszący 1/12 części, gdyż udział ten wchodził w skład jego majątku osobistego. Zatem obawy co do tego, że udział M. D. w nieruchomości mógłby stać się również majątkiem żony dłużnika (majątkiem wspólnym) nie były obiektywnie uzasadnione.

Na marginesie wyeksponować wypada, że analogiczną ocenę prawną zbliżonego stanu faktycznego zaprezentował Sąd Okręgowy w Łodzi orzekając prawomocnym wyrokiem z dnia 15 lutego 2017 r. (w sprawie o sygn. akt II C 1433/16) o uznaniu umowy darowizny za bezskuteczną w całości w stosunku do (...) sp. z o.o. W sprawie tej pozwana prezentowała tożsame argumenty mające uzasadniać cel zawarcia umowy darowizny.

Sąd pominął pozostałe dokumenty załączone do akt sprawy, w tym sporządzone przez dłużników prywatne rozliczenie finansowe mające dokumentować wysokość wierzytelności przysługującej im przeciwko powodowi (k. 327-346) i fotokopię wyroku z dnia 7 lutego 2017 r. i uzasadnienia w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Łodzi pod sygn. akt II C 189/11 (k. 372-393).

Sąd zważył:

Powództwo okazało się uzasadnione.

Zgodnie z art. 527 § 1-3 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem

wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W myśl art. 528 i art. 529 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Przepisy art. 527-529 k.c. znajdują odpowiednie zastosowanie w wypadku, gdy dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli przyszłych (art. 530 k.c.).

Konstrukcja ochrony wierzycieli w drodze skargi pauliańskiej oparta jest na instytucji względnej bezskuteczności czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela (wyrok SN z dnia 5 czerwca 2002 r., II CKN 1336/00, LEX). W razie uwzględnienia żądania przez sąd wierzyciel uzyskuje możliwość dochodzenia zaspokojenia od osoby trzeciej, będącej stroną czynności prawnej uznanej za bezskuteczną wobec skarżącego, z ograniczeniem do przedmiotów majątkowych, które wskutek zaskarżonej czynności wyszły z majątku dłużnika lub do niego nie weszły (por. art. 532 k.c.).

Jak stanowi art. 531 § 1 i art. 534 k.c., uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. Uznanie czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczną nie można żądać po upływie lat pięciu od daty tej czynności.

W świetle dyspozycji art. 533 k.c., osoba trzecia, która uzyskała korzyść majątkową wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, może zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoi tego wierzyciela albo wskaże mu wystarczające do jego zaspokojenia mienie dłużnika.

Wszystkie przesłanki udzielenia ochrony pauliańskiej powodowi jako wierzycielowi dłużników L. D. i M. D. zostały spełnione. Istnienie i zakres wierzytelności wynika z treści prawomocnego wyroku tutejszego Sądu wydanego w dniu 5 marca 2015 r. w sprawie o sygn. akt II C 1104/11. Wyrok ten stwierdza istnienie roszczeń powoda o zapłatę z tytułu nienależytego wykonania umowy o dzieło, od której powód odstąpił w dniu 17 sierpnia 2011 r., tj. na jeden dzień przed zawarciem zaskarżonej umowy darowizny, co nastąpiło w dniu 18 sierpnia 2011 r. Należy jednak zaznaczyć, że spór na tle wykonywania tej umowy powstał już wcześniej, najpóźniej na przełomie lat 2010 i 2011.

W piśmie z dnia 20 października 2010 r. powód wezwał dłużników do dokończenia montażu instalacji grzewczej w terminie 30 dni informując, że bezskuteczny upływ terminu zostanie poczytany jako odstąpienie od umowy. Dłużnicy nie zastosowali się do tego wezwania. W kolejnym piśmie z dnia 26 lipca 2011 r. powód ponownie – bezskutecznie – wezwał dłużników do dokończenia montażu instalacji oraz usunięcia awarii z dnia 24 lipca 2011 r. Dłużnicy mogli i powinni byli zatem pozostawać w przeświadczeniu, że powód skieruje przeciwko nim roszczenia finansowe, w tym również na drodze sądowej, co ostatecznie miało miejsce. Nawet zatem jeżeli uznać, że powód nie był jeszcze wierzycielem dłużników w dacie zawarcia umowy darowizny, to był ich wierzycielem przyszłym w rozumieniu art. 530 k.c.

Natomiast to, czy czynność prawna doprowadziła do pokrzywdzenia wierzycieli podlega ocenie nie na dzień dokonania czynności, lecz na dzień wystąpienia z powództwem o uznanie czynności za bezskuteczną (por. np. wyrok SN z dnia 22 marca 2011 r., V CKN 280/00, LEX; wyrok SN z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01, LEX). Uwzględniając

stan rzeczy istniejący w dacie wytoczenia powództwa, nie budzi wątpliwości, że zawarcie kwestionowanej umowy darowizny doprowadziło do pokrzywdzenia powoda jako wierzyciela.

Jak ustalono powyżej, w dacie dokonania umowy darowizny dłużnicy nie regulowali innych wymagalnych zobowiązań, w tym należności na rzecz (...) sp. z o.o. zasądzonych prawomocnym nakazem zapłaty wydanym przez tutejszy Sąd w postępowaniu nakazowym w dniu 12 września 2011 r. w sprawie o sygn. akt XIII GNc 4377/11. Na rzecz wierzyciela dłużników zasądzono kwotę 58.505, 43 zł z odsetkami ustawowymi od wskazanych części należności naliczanych w okresie od maja 2010 r. do marca 2011 r., a więc przed zawarciem umowy darowizny.

Wyeksponować należy fakt, że prawomocnym wyrokiem z dnia 15 lutego 2017 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II C 1433/16 Sąd Okręgowy w Łodzi uwzględnił w całości powództwo (...) sp. z o.o. przeciwko E. D. o uznanie za bezskuteczną tej samej umowy darowizny zawartej w dniu 18 sierpnia 2011 r. Kwestionowana umowa darowizny została już zatem skutecznie zaskarżona (zaczepiona) przez jednego z wierzycieli dłużników.

Spełnione są także pozostałe przesłanki uznania umowy darowizny za bezskuteczną. W konsekwencji zawarcia umowy darowizny pozwana uzyskała nieodpłatnie od osób sobie najbliższych (od męża i syna) korzyść majątkową.

Dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia obecnych i przyszłych wierzycieli, ponieważ darowane pozwanej udziały w nieruchomości były najbardziej wartościowymi składnikami ich majątku. Pozwana nie wykazała, że w skład ich majątków wchodziły inne aktywa (np. wierzytelności i inne prawa majątkowe), które wystarczyłyby do zaspokojenia roszczeń wierzycieli. Pozwana miała co najmniej możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzieć się o motywach postępowania dłużników, ponieważ miała świadomość, iż prowadzą oni działalność gospodarczą i pozostawała z nimi w bliskich, rodzinnych relacjach.

W ramach oceny dowodów wskazano na przyczyny uznania zeznań świadków, w tym L. D. i M. D. za niezasługujące na wiarę w zakresie, w jakim opisywali oni inne motywy przyświecające im przy zawarciu umowy darowizny. W tym miejscu należy tylko ostatecznie wskazać, że motywami tymi nie mogły być jedynie chęć uregulowania przez L. D. spraw majątkowych L. w związku z pogarszającym się stanem zdrowia, czy też wola zabezpieczenia majątku rodzinnego w związku z zawarciem przez M. D. związku małżeńskiego.

Nie ma tym samym podstaw do uznania, że pozwana obaliła domniemanie wiedzy, iż dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.). Niezależnie od tego – zgodnie z powołanym już art. 528 k.c. – ponieważ pozwana uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, ochrona pauliańska mogłaby zostać udzielona powodowi nawet gdyby pozwana nie wiedziała i przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Skarga pauliańska została wytoczona przed upływem terminu wynikającego z art. 534 k.c.

Pozwana nie doprowadziła do zwolnienia się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela na podstawie art. 533 k.c., ponieważ nie zaspokoila jego roszczeń, jak również nie wskazała wystarczającego do jego zaspokojenia mienia dłużnika.

Skorzystanie z zarzutu potrącenia wierzytelności przysługującej dłużnikom względem wierzyciela nie mogło odnieść zamierzonego skutku nawet pomimo zawarcia dwóch umów cesji wierzytelności pomiędzy dłużnikami i pozwaną oraz odwołania się do jednej z funkcji potrącenia jako środka dokonania zapłaty.

Nadal bowiem nie został spełniony wymóg wzajemności wierzytelności i jednorodzaowości świadczeń wynikający z art. 498 § 1 k.c. Pozwana mogła bowiem stać się – poprzez zawarcie umów cesji – co najwyżej wierzycielem powoda i domagać się od niego zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z instalacji grzewczej, co jednak nie zmienia faktu, że powód nie jest wierzycielem pozwanej (pozostaje wierzycielem dłużników).

Wzajemność wierzytelności i związany z nią zakaz dokonywania potrącenia *ex iure tertii* należą do istoty instytucji potrącenia nawet na gruncie kompensaty umownej (por. M. Pyziak-Szafnicka, Potrącenie w prawie cywilnym, Zakamycze 2002, s. 58 i n.).

Wobec tego osoba trzecia nabywając w drodze cesji wierzytelność dłużników w stosunku do wierzyciela może stać się wierzycielem powoda poszukującego ochrony pauliańskiej, ale ten powód nie stanie się przez to wierzycielem osoby trzeciej. Osoba trzecia nie staje się bowiem stroną stosunku obligacyjnego, w ramach którego powstała wierzytelność mająca uzyskać ochronę.

Jak wskazano w ramach oceny dowodów, Sąd generalnie podziela twierdzenie pozwanej, zgodnie z którym dłużnikom przysługiwało względem powoda roszczenie o zapłatę wynagrodzenia, tym niemniej forum właściwym dla wykazania istnienia i wysokości wierzytelności z tego tytułu winien być jednak proces o zapłatę wytoczony przeciwko M. B. jako pozwanemu.

Z kolei ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności powinien być zostać podniesiony w procesie o zapłatę wytoczonym przez M. B. przeciwko pozwanym L. D. i M. D.. Istniała wtedy możliwość dokonania skutecznego potrącenia wierzytelności z zachowaniem wymogu ich wzajemności oraz jednorodności świadczeń i to pomimo prawa zatrzymania, na które powoływał się powód (T. Wiśniewski w: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, red. J. Gudowski, Warszawa 2018, uwagi do art. 498 k.c., teza 15), czy nawet pomimo częściowego przedawnienia przedstawianej do potrącenia wierzytelności dłużników (potrącenie wierzytelności przedawnionej jest dopuszczalne w granicach określonych przez art. 502 k.c.). Tylko na marginesie wypada odnotować, że korzystanie z prawa zatrzymania nie zwalniało z obowiązku zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy za okres od chwili odstąpienia od umowy (por. wyrok SN z dnia 22 września 2005 r., IV CK 103/2005, LEX).

Szersze omówienie możliwości i zakresu skorzystania przez powoda z prawa zatrzymania, jak również szczegółowe rozważanie zarzutu przedawnienia roszczenia z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z instalacji jest jednak bezprzedmiotowe o tyle, że sam zarzut potrącenia obejmującego tę wierzytelność nie mógł być podstawą do zastosowania art. 533 k.c.

Proces pauliański nie jest bowiem procesem o świadczenie w postaci zapłaty, lecz jest inicjowany poprzez wniesienie powództwa o ukształtowanie stosunku prawnego. Obowiązkiem osoby trzeciej jest znoszenie (pati) egzekucji z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności prawnej uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika, albo do niego nie weszły (por. art. 532 k.c.). Osoba trzecia nie jest stroną stosunku obligacyjnego istniejącego pomiędzy wierzycielem i dłużnikiem. Zapewniona osobie trzeciej możliwość zwolnienia się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela poprzez zaspokojenie wierzyciela, albo wskazanie mu wystarczającego do zaspokojenia mienia dłużnika (art. 533 k.c.) z reguły nie będzie więc obejmować umorzenia wierzytelności wierzyciela przez potrącenie.

W kontekście powyższych uwag powództwo uznać należało za uzasadnione.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia MS z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu pierwotnym obowiązującym w dniu wytoczenia powództwa (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800) stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu i zasądzając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego obejmujących także opłatę skarbową od złożenia dokumentu pełnomocnictwa.